

ВІДЗИВ

офіційного опонента на дисертацію Барсукової Наталії Сергіївни «Педагогічні умови формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва», представленої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У сучасному освітньому просторі України значної уваги приділяється підготовці конкурентоспроможних професіоналів, здатних до творчого розвитку. Але, на жаль, ми живемо в такий час, коли творчість людини у певній мірі відходить на другий план. Захоплення матеріальним призводить до виходу у музичному виконавстві на перший план кількісних показників цього процесу. Таке розуміння тягне за собою розмежування цілісних за своєю функціональною сутністю музично-виконавчих дій. У свою чергу, велика кількість виконавських конкурсів сприяє зростанню технічної підготовки студентів, яка стала сьогодні для них нормою. Звідси молоді музиканти не бажають експериментувати, звертаються до озвучених стереотипів, повторюючи зовнішні параметри виконання. У зв'язку з цим, одним із актуальних завдань мистецької педагогіки стає ґрунтовний перегляд традиційних методик саме на основі системного підходу до змісту підготовки, що спрямовує на формування взаємопов'язаних цілісних компонентів виконавської майстерності. А попит українського суспільства саме на змістовність, духовність музичного мистецтва змушує підвищувати рівень виконавської майстерності. Саме це визначає актуальність рецензованої праці Н. С. Барсукової та доцільність дослідження її проблематики.

До переваг виконаного дослідження слід віднести правильно обрані об'єкт, предмет і мету, яка повністю реалізована у представленій роботі. Структура наукової роботи характеризується цілісністю, структурною чіткістю й відповідає поставленим завданням, а представлена в дисертації гіпотеза дослідження є конкретною. Комплекс теоретичних і практичних методів, обраних для перевірки припущення, аналізу результатів, на нашу думку, не викликає сумніву. Сутність визначення наукових положень дослідження, їх новизна і достовірність, перш за все виявляється у провідних ідеях, фундаментально опрацьованих у дослідженні.

Першою з них є застосування системного, особистісно-діяльнісного, акмеологічного та аксіологічного підходів до формування виконавської майстерності *вчителя музичного мистецтва*.

Ці підходи стали теоретико-методологічною основою дослідження і дозволили на основі глибокого аналізу різних наукових позицій стосовного таких наукових понять як «майстерність», «виконавство», «музичне виконання», «виконавська діяльність музиканта» дати власне визначення основної дефініції дослідження – виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Автор слушно розкриває її як особистісне утворення, що інтегрує у своєму змісті систему особистісних та професійно важливих якостей (музикальність, виконавську надійність), музично-професійних знань (про зміст та засоби музично-виконавської та музично-педагогічної діяльності), умінь (музично-виконавські, музично-інтелектуальні та артистичні), необхідних для виявлення смислу та морально-естетичних цінностей музичних творів (стор. 29).

Отже, термінологічні уточнення та конкретизації, здійснені автором у першому підрозділі першого розділу, можна вважати актуальними та значущими для теорії та методики професійної освіти.

Другою концептуальною ідеєю дослідження є визначення змісту та обґрунтування структурних компонентів виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва, які не суперечать сучасним теоретичним положенням з філософії, мистецтвознавства, теорії мистецької освіти та мистецької педагогіки. Цілком слушним можна вважати використання положень поглядів мистецтвознавців щодо впливу музичного мистецтва на людину, двоступеневість музичного виконання, що потребує осягнення музичного тексту у всій його повноті та створення неповторної інтерпретації. Доцільним є висвітлена важливість виконавської майстерності у структурі професійної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Наступною концептуальною ідеєю дослідження є теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Заслуговує на схвалення

аргументація першої педагогічної умови, зміст якої є цілком таким, що відповідає вимогам формування виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва і забезпечує установку на її вдосконалення, виявлення значущості означеного поняття у музично-виконавській діяльності вчителя музичного мистецтва. Можна погодитися з аргументацією щодо важливості засвоєння майбутніми вчителями змісту виконавської майстерності, оскільки вона висвітлює механізми перетворення знань з виконавської майстерності у досвід музично-виконавської діяльності студентів.

Актуальним є пропозиція автора щодо використання електронного посібника для засвоєння змісту виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва. Слушною можна вважати аргументацію щодо поетапного набуття досвіду репродуктивної, реконструктивної і творчої виконавської діяльності майбутнього вчителя. Видається, що такий підхід сприяє цілісному набуттю майбутніми вчителями музичного мистецтва творчого досвіду музично-виконавської діяльності, забезпечує комплексний розвиток їх виконавських умінь.

Варто відзначити детально розроблений для кожної педагогічної умови комплекс методів і форм, спрямованих на формування виконавської майстерності, що є цілком виправданим. Серед них найбільший інтерес становлять такі методи: емоційно-артистичний тренінг; створення професійних автопортретів; електронні тлумачні словники; кошик термінів; предметні глосарії; згортки музично-педагогічної та мистецтвознавчої інформації; концертно-репетиційні, організаційно-підготовчі, виконавсько-інтерпретаційні ігри. Слід підкреслити розмаїтість застосованого у дослідженні комплексу форм: лекція-візуалізація, лекція-поліфонія, семінар-дискусія, «Виконавські турніри», «Конкурс етюду», «Хвилини творчості», інструктивні лекції з відеозразками тощо.

Четверта концептуальна ідея дослідження полягає у визначенні особистісно-мотиваційного, змістового, діяльнісно-творчого критеріїв та їх показників, а також рівнів сформованості виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва що дозволило ґрунтовно і всебічно

проаналізувати результати проведеного педагогічного експерименту на всіх його етапах.

Слід підкреслити очевидну *практичну значущість дисертації*, яка забезпечується розробкою, обґрунтуванням та експериментальною перевіркою педагогічних умов формування виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва і може стати в нагоді під час організації навчально-виховного процесу факультетів мистецтв вишів. Значний інтерес для практики, на наш погляд, матимуть запропоновані автором форми і методи формування виконавської майстерності, а також наведені у додатках тести і методики, необхідні для вивчення рівнів сформованості позитивної мотивації, глибини і повноти знань, володіння уміннями виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва. Ці матеріали мають безумовну практичну значущість і можуть ефективно використовуватися як доповнення до змісту навчальних дисциплін професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Джерельна база дослідження представлена ґрунтовно і всебічно, охоплюючи основні його позиції.

Незважаючи на загальну високу оцінку представленого дослідження, необхідно відзначити й деякі його недоліки, а також висловити побажання на майбутнє:

1. Структурні компоненти виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва, запропоновані дисертанткою, в цілому не викликають заперечень. Втім, на наш погляд, більш доречно було б поставити на перше місце теоретичний компонент, у змісті якого подано знання про методи, форми, засоби формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Адже цей компонент розкриває теоретичні основи вдосконалення виконавської майстерності.

2. У пп. 1.2. авторкою у змісті особистісно-професійного компоненту (с. 37), на наш погляд, перебільшується роль музикальності як професійно важливої якості майбутнього вчителя музичного мистецтва і недостатньо висвітлюються музично-педагогічні здібності, які докладно розглянуто у дослідженні Т. Цигульської, вважаємо, що саме музично-педагогічні здібності

найбільш повно характеризують зміст цього компоненту. Також, доречним було б включити до змісту особистісно-професійного компоненту таку особистісну якість виконавця-музиканта як звукотворча воля, уведену К. Мартинсенем, що передбачає наявність свідомої волі до художніх досягнень у музичній творчості.

3. Перший підрозділ другого розділу, присвячений теоретичному обґрунтуванню першої педагогічної умови, не позбавлений описовості. Його текст значно виграв би, якщо більшої уваги було б приділено принципам, методам і формам стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до вдосконалення виконавської майстерності.

4. В цілому, погоджуємось із перебігом констатувального експерименту представленому у пп. 3.1., втім вважаємо, що в тексті недостатньо прояснено умови використання тестових методик перевірки наявності позитивної мотивації, сформованості особистісних та професійно важливих якостей та умінь виконавської майстерності.

5. На наш погляд, у роботі надто стисло висвітлено перебіг контрольного етапу експерименту.

Разом з тим вказані зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки виконаного дослідження. Результати роботи достатньо апробовані і впроваджені у навчальний процес педагогічних закладів України.

У цілому аналіз дисертаційного дослідження та праць здобувача, опублікованих за темою дисертації, дозволяє зробити такі висновки:

Дисертація Н. С. Барсукової є самостійним, завершеним фундаментальним дослідженням актуальної проблеми – педагогічним умовам формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Слід відзначити логічну послідовність і наукову обґрунтованість наукових положень дисертації.

Поставлена автором мета і сформульовані завдання дослідження достатньо глибоко і доказово розкриваються на протязі всієї дослідно-експериментальної роботи.

Зміст автореферату повністю відображує структуру, основні положення, результати і висновки роботи.

Рівень виконаного дисертаційного дослідження, його наукова новизна, теоретична і практична значущість, вірогідність висновків, застосовані методи дослідження і обробки результатів експериментальної роботи повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій, а саме: пп. 9, 11-14 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а її автор, Барсукова Наталія Сергіївна, заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри загального та
спеціалізованого фортепіано
Харківського національного
університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

Полубоярина І. І.

